

A négy fehér, fehéres színű csigagomba története

Az alábbi fajok elkülönítése, meghatározása, mi több leírása korábban rendkívül nehézkesen, sokszor hibásan sikerült, mivel morfológiailag, színben, szagban (*Cossus cossus*, nagy farontó lepke sérült lárvájához hasonló*) és mikroadataikban is rendkívül hasonlóak ezek a gombák.

- elefántcsont-csigagomba (*Hygrophorus eburneus*)
- kőrisszagú csigagomba (*Hygrophorus cossus*)
- barnuló csigagomba (*Hygrophorus discoxanthus*)
- nyírfa-csigagomba (*Hygrophorus hedrychii*)

Nem meglepő, hogy ebben az esetben is a genetikai vizsgálatok segítettek, amelyekkel sikerült elhatárolni és rögzíteni a taxonokat, tisztázni a még vitás elnevezéseket, ezenfelül a szekvenált *Hygrophorus* fajok eredményei rámutattak arra is, hogy a különféle fajok milyen fákkal élnek szimbionta közösségben.

Mind közül talán a James Sowerby (1757. március 21. – 1822. október 25.) angol természettudós, illusztrátor és mineralógus (ásványtudós) által először 1799-ben** leírt kőrisszagú csigagomba (*Hygrophorus cossus*), akkori nevén még *Agaricus cossus* története a legérdekesebb.

Ennek a fajnak az 1794-ben gyűjtött eredeti kollekcója (holotípus) megtalálható az angliai Royal Botanic Gardens Kew herbáriumában és ezt a több, mint 200(!) éves száritmányt szintén sikerült svéd kutatóknak a *Hygrophorus quercetorum* típusfajával együtt megszekvenálni (ITS).

Ez volt az az eredmény, amely eldöntötte, hogy a *Hygrophorus cossus* (Sowerby) Fr. a régebbi, egyben érvényes, a *H. quercetorum* pedig a szinonim elnevezése ennek a fajnak.

/Nem mellesleg, véleményem szerint igencsak szerencsés embernek mondhatta magát James Sowerby, hiszen mindhárom fia eredményesen folytatta munkásságát a természettudományok terén./

A fenti csigagombákról összességében elmondható, hogy a legbiztosabb támpontot a határozásukban – az egyéb apró differenciák mellett – főképpen a fajok gazdaszervezet specificitása (milyen fafajjal alkot ektomikorrhizát), továbbá a barnuló csigagomba (*H. discoxanthus*) nyomáshelyen, valamint idővel barnára történő színeződése adja.

Számomra elgondolkodtató, hogy ebben az esetben kb. hét év telt el mire a publikáció eredményei a hazai irodalomban is megjelentek.

* Más leírások pl. kellemes, aromás, "scotch" típusú ragasztópapírt idéző, vagy egy kicsit mandarinos illatúnak nevezik (G. Eyssartier és P. Roux), illetőleg illata általában erős, édeskés (A. Kovalenko).

** Index Fungorum szerint – vélelmezem, hogy tévesen – 1798-ban.

/Forrás: Ellen Larsson & Stig Jacobsson - Controversy over *Hygrophorus cossus* settled using ITS sequence data from 200 year-old type material, *Mycol. Res.* 108 (7): 781–786 (July 2004)/

A fotóimon a ritkább, savanyú talajon, nyírfákkal együtt élő nyírfa-csigagomba (*Hygrophorus hedrychii*) látható.

Erdei Gombász Tanoda - www.napora.hu/gomba.html

Erdei Gombász Tanoda - www.napora.hu/gomba.html

Table 2. Morphological and ecological characters of the white *Hygrophorus* species included in the study.

Species	Cap-size (cm)	Stipe-width (cm)	Glutinous	Spore size (µm)	Cossm smell	Colour of lamellae	Colour of mature cap	KOH-reaction	Host-connection
<i>discoxanthus</i>	3–7	0.5–1.2	+	6.5–9 × 3.5–5.5	+	White as young, then rusty brown	White with rusty-brown margin	Yellow-brown	<i>Fagus</i>
<i>eburneus</i>	2–7	0.4–1.0	+	7.5–10 × 4–5.5	+	Crème-white as young then crème-yellow	White with yellowish centre	Orange-brown	<i>Fagus</i>
<i>hedrychii</i>	3–8	0.5–1.0	+	6.5–9 × 3.5–5	+	White with reddish tint	White with reddish-yellow centre	Weak	<i>Betula</i>
<i>cosmus</i> (syn. <i>quercetorum</i>)	3–9	0.6–2.0	+	7–9 × 4–5	+	Greyish white with a cream yellow tint	Pale ochraceous grey	Weak	<i>Quercus</i>

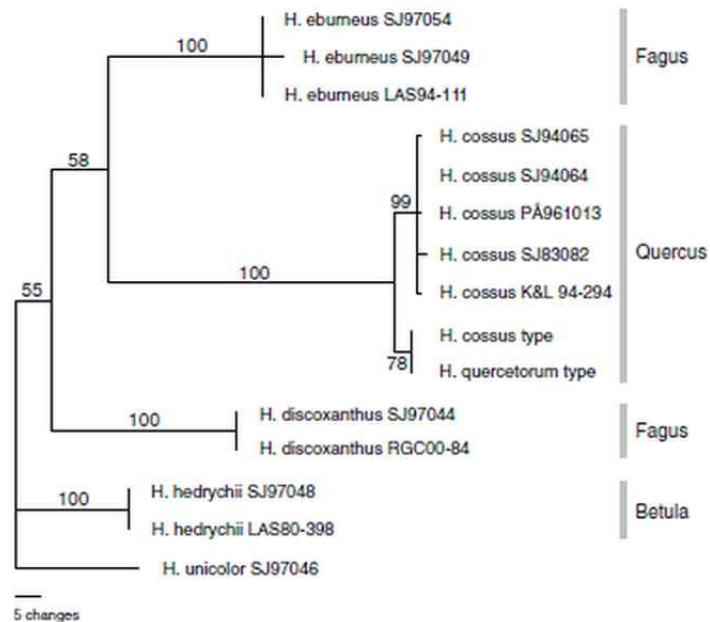

Fig. 1. One of 80 most parsimonious trees generated from a dataset of the complete ITS rDNA region and using *Hygrophorus unicolor* as outgroup. The tree is presented as a phylogram and bootstrap values are indicated on branches. Host-tree connection of the specimens is indicated with bars.